ÁLIT UM HJÁLPARTÓLAMIÐSTØÐ

TÓRSHAVN SEPT. 1987

INNIHALD

	SÍÐA
INNGANGUR	3
SAMANDRÁTTUR	5
HJÁLPARTÓL	7
KANNINGIN	13
EIN FØROYSK HJÁLPARTÓLAMIÐSTØÐ	25
FÍGGJARÆTLAN	35
S K J Ø L:	41
I.Viðskiftafólk	42
II.Fundir og kanningarferðir	44
III.Bókmentir	46
IV.Ummæli frá stovnum	49

INNGANGUR

Ein hjálpartólamiðstøð í Føroyum, (í álitinum stytt til HTM) hevur í nógv ár verið eitt ynski hjá brekaðum og starvsfólki, sum dagliga fáast við at útvega hjálpartól.

Í 1975 setti Landsstýrið eina nevnd at arbeiða við málinum, men einki álit spurdist burturúr.

Í 1981 lat ein arbeiðsbólkur undir MBF eina frágreiðing um HTM frá sær. Frágreiðingin, sum er prentað í "Ár teirra brekaðu", vísir á tørvin og setur vegleiðandi krøv til stovnseting av einari HTM.

Í 1985 helt MBF eina ráðstevnu um viðurskifti hjá brekaðum í Føroyum. Ynskið um HTM varð aftur framført og Landsstýrið setti 200.000 kr. av til endamálið á fíggjarætlan Landssjúkrahúsins.

1.des.1986 setti Landsstýrið undirritaða sum leiðara á eini komandi HTM, og skrivstova varð útvegað á Háskúlavegi 5.

Ein partur av játtanini er nýttur til ergoterapeutin Lone Barkholt, sum síðani 1.apríl hevur hjálpt til við fyrireikingunum.

Í samráð við Jógvan Durhuus, landsstýrismann í heilsumálum, varð avgjørt at kanna verandi viðurskifti í Føroyum og kunna seg við royndir, sum gjørdar eru í Norðurlondum.

Við hesum grundarlagi skuldi uppskot gerast um stovnseting og virkisøki hjá einari føroyskari HTM.

Fyriliggjandi álit er úrslit av hesum kanningum og er ætlað Landstýrinum, Løgtinginum og annars øllum, sum hava áhuga fyri málinum.

MANNAGONGD

Fundir eru hildnir við umboð fyri stovnar, sum fáast við hjálpartól, umboð fyri brúkarar og starvsfólk umboðandi ymiskar bólkar av brekum. (sí skjal II)

Tvær kanningarferðir eru gjørdar til Danmarkar og Noregs.(sí skjal II)

Fyri at meta um tørvin á veitingum frá einari Hjálpartólamiðstøð í Føroyum, er ein spurnaðarblaðskanning gjørd.

Samstarv er fingið við hjálpartólastovnar í Norðurlondum. Rúgvismikið tilfar er savnað og gjøgnumgingið.(sí skjal III)

Í juni 1987 var uppskot til fíggjarætlan fyri 1988 og ein fyribils frágreiðing latin Landsstýrinum.

Ymiskir stovnar hava havt uppskotið um HTM til ummælis.(sí skjal IV)

At enda vil eg fegin takka øllum teimum mongu, sum við beinasemi og vælvild hava hjálpt til og víst málinum áhuga.

Tórshavn, 1. septembur 1987

Dánjal Pauli Haraldsen

SAMANDRÁTTUR

Hjálpartól

Í fyrsta partinum verða nøkur fyribrigdi lýst: t.d. at hjálpartól, eru ein liður í medisinskari og sosialari rehabilitering og hevur sum høvuðsendamál at geva brekaðum javnbjóðis møguleikar at luttaka í samfelagslívinum.

Nevndar verða ymiskar orsøkir til støðugt vaksandi tørvin á hjálpartólum.

Tey ellisbrekaðu eru tey, sum nýta flest hjálpartól. Við hækkandi livialdrinum verða hesi lutfalsliga fleiri í tali. Hetta hevur m.a. ein vaksandi tørv á røktarstovnum við sær.

Hóskandi hjálpartól og/ella íbúðarbroytingar er ein týdningarmikil táttur í royndini at geva brekaðum møguleika at búgva heima sum longst og avlasta tey, sum hava røktina um hendur.

Kanningin

Kanningin av verandi skipan vísir, at tað er sera trupult at útvegað og fáa ráðgeving um hjálpartól. Serliga er hetta galdandi fyri heimabúgvandi rørslubrekað:

Tað vantar sakkunnleiki til økið.

Goymslurnar eru ov smáar og eingir møguleikar eru at læna tól til roynd.

Sum oftast skal bíleggjast úr Danmark, og útveganartíðin er long.

Tað vantar ein skipað endurnýtsla.

Ein føroysk HTM

Í álitinum verður greitt frá, hvussu mannagongdin kann gerast einfaldari, og hvussu ein HTM eigur at skipast, um vansarnir við verandi skipan skulu basast.

HTM eigur at stovnsetast í Tórshavn og 6-7 smærri goymslur á bygd.

Virkisøkið	Virksemið eigur at fevna um ráðgeving, upplýsing, undirvísing, framsýning og goymslu, og skipað eigur at verða fyri landsfevnandi endurnýtslu. HTM eigur at verða innkeypsmiðstøð fyri heimabúgvandi, stovnar og sjúkrahús. Virksemið eigur í fyrstu atløgu at avmarkast til rørslubrekað og inkontinent.
Starvsfólk	Starvsfólkatalið, sum skotið er upp, **er munandi lægri** enn á samsvarandi stovnum aðrastaðni og tað verður trupult at fáa HTM at virka eftir sínum endamáli, um uppskotið verður skert. Skotið er upp at játta 5 starvsfólk í 1988 umframt setta leiðarin: 2 terapeutar 1 skrivstovufólk 1 teknikara 1 goymslufólk
Høli	Mett er, at 550 m² eru neyðugir frá byrjan og uml. 850 m² eftir einum tíðarskeiði. Um høli verða útvegað 1.febr. og starvsfólkini sett 1 mars kann HTM lata upp 1.maj 1988.
Fíggjarætlan fyri 1988	Rakstur 2.265.000 kr. Íløga 2.075.000 kr.

TILRÁÐINGAR

Mælt verður til:

at HTM verður stovnur undir landinum,

at seta 5 starvsfólk í 1988,

at útvegað 550 - 850 m² til høli,

at tryggja fíggjarligt grundarlig undir HTM og seta uppskotnu upphædd á fíggjarløgtingslógina 1988,

at reglugerð fyri stovnin verður gjørd.

HJÁLPARTÓL

Ein lýsing av nøkrum viðurskiftum, sum eru viðkomandi, tá talan er um útvegan av hjálpartólum.

HVØRJUM TØRVAR HJÁLPARTÓL ?

HVAT MERKIR HJÁLPARTÓL ?

HVÍ ÚTVEGA HJÁLPARTÓL ?

TØRVURIN ER VAKSANDI

HVAT ER EIN HJÁLPARTÓLAMIÐSTØÐ ?

HVAT ER MÁLSVIÐGERÐ ?

HVØR FÍGGJAR VIRKSEMIÐ ?

NYTTU/KOSTNAÐARMETINGAR

HJÁLPARTÓL

HVØRJUM TØRVAR HJÁLPARTÓL ?

Tey, sum hava hjálpartól fyri neyðini, eru sum heild tey, vit við einum felags heiti kalla brekað. Brekið kann ein vera føddur við ella tað er komið av skaða, sjúku ella elli.

Eitt brek kann metast í mun til tað, vit kalla "normalt", t.d. niðursett megi í einum beini.

Er talan um hjálpartól, er tó betur at nýta hesa lýsing:

Brek

Eitt brek er munurin ímillum tær funktiónstreytir, ein persónur hevur, og tey krøv, umhvørvið setur til hann.

Ein, sum hevur ilt við at ganga trappur, vegna niðursetta megi í einum beini, er eftir hesari lýsing ikki brekaður í einum húsum uttan trappur.

HVAT MERKIR HJÁLPARTÓL ?

Umframt ymiska viðgerð, sjúk og brekað leita sær, kunnu teknisk tiltøk av ymiskum slag vera ein ábót, og kunnu tey lýsast soleiðis:

Teknisk tiltøk

Teknisk tiltøk til brekað gera munin millum funktiónsfortreyt og krøv frá umhvørvi minni, tað veri seg í heimi, í skúla, á arbeiði ella í frítíð. Hesi tiltøk kunnu býtast í:

Kropstøtt hjálpartól

Kropstøtt hjálpartól bøta ella eru ístaðin fyri ein brekaðan likamslut, t.d. hoyritól, brillur og protesur av ymiskum slag.

Funktións-hjálpartól

Funktiónshjálpartól loysa praktiskar trupuleikar hjá brekaðum, t.d. koyristólur ella gongutól til rørslutarnað, hvítir stavir til blind ella teleslynga til deyv.

Tillaging av umhvørvi

Tillaging av umhvørvi snýr seg um íbúðarbroytingar og tillaging av skúlum, arbeiðsplássum, almennum og privatum bygningum og øðrum umhvørvi, so tað hóskar til brekað.

HVÍ ÚTVEGA HJÁLPARTÓL ?

Útvegan av hjálpartólum og tillaging av umhvørvi hevur sum endamál at geva brekaðum javnbjóðis møguleikar at luttaka í samfelagslívinum. Hetta kann snúgva seg um:

at lætta um dagligu tilveruna hjá tí brekaða og teimum, sum varða av ella hava røktina um hendur

at klára seg uttan ella við minst møguligari hjálp frá øðrum

at búgva heima hjá sær sjálvum sum longst

at vera í vinnu ella í vanligum skúla.

Hjálpartól eru eitt lið í medisinskari og sosialari rehabilitering, í samband við røkt, undirvísing og tillaging av arbeiðsplássum.

TØRVURIN ER VAKSANDI

Tørvurin á hjálpartólum er allastaðni í stórum vøkstri. Sum orsøk kunnu fleiri viðurskifti nevnast:

Tann parturin av fólki, sum tørvar flest hjálpartól, tey ellisbrekaðu, er í stórum vøkstri.

Almannalóggávurnar geva rúmari ræsir at fáa slíkar veitingar játtaðar.

Tey brekaðu eru sjálv farin at krevja at kunna luttaka í samfelagslívinum á jøvnum føti við ikki brekað.

Tøknfrøðisliga menningin hevur einki minni enn kollvelt hjálpartólamarknaðin. Útboðið er fleirfaldað, og møguleikarnir at bøta um brek við tøkni eru at kalla óavmarkaðir.

Hesi viðurskifti hava gjørt tað neyðugt at miðsavna vitan og royndir við hjálpartólum:

Seinastu tjúgu árini eru hjálpartólamiðstøðir stovnsettar í øllum norðurlondum.

Starvsfólk, t.d. ergoterapeutar, verða í kommununum sett at arbeiða við hjálpartólum burturav.

Statsligir ráðgevandi menningarstovnar eru stovnsettir t.d.:

Dansk Hjælpemiddel Institut í Danmark.

Rådet for tekniske tiltak for funksionshemmede í Noreg.

Handicapinstituttet í Svøríki.

HVAT ER EIN HJÁLPARTÓLAMIÐSTØÐ ?

Ein hjálpartólamiðstøð er ein tænastustovnur, hvørs starvsfólk eru serkøn í hjálpartólaspurningum, og er miðdepilin í veitingum av hjálpartólum fyri eitt øki. Vanliga avmarkar virksemið seg til funktiónshjálpartól og tillaging av umhvørvi.

Vanligar uppgávur eru: ráðgeving, undirvísing, framsýning, innkeyp, søla, goymsla og fyriskipan av endurnýtslu av hjálpartólum.

HVAT ER MÁLSVIÐGERÐ ?

Málsviðgerð er tíðarkrevjandi partur av hjálpartólavirkseminum. Tann, ið hevur málsviðgerðina um hendur, skal staðfesta tørvin fyri tann brekaða. Hetta kann snúgva seg um:

Innsavning av læknaligum og sosialum upplýsingum

Eina ella fleiri heimavitjanir

Roynd av tólum og møgulig tillaging

Leiðbeining í nýtslu og viðlíkahaldi

Frágreiðing, kostnaðarmeting og hjálp til umsøkn til játtandi myndugleikar

Hjálp til bílegging og útflýgging

HVØR FÍGGJAR VIRKSEMIÐ ?

Vanliga, t.d. í Danmark, verður rakstur av hjálpartólamiðstøðum fíggaður av stati og amtskommunu.

Hjálpartólini verða fíggjað yvir "Bistandsloven § 58 og 59" ella fyriskipanir fyri skúlar, stovnar og sjúkrahús.

NYTTU/KOSTNARMETINGAR

At meta nágreiniliga um inntøku- og útreiðslusíðuna av hjálpartólavirksemi er torført.

Hjálpartólavirksemið er fyrst og fremst ein spurningur um, hvat tænastustøði eitt samfelag avger at veita sínum brekaðu borgarum. Hetta er ein spurningur um "lívsvirðir" hjá tí brekaða, sum fá hætta sær at seta ein prís á.

Tó vísa kanningar, at útveging av tekniskum tiltøkum til brekað kunnu minka um tørvin til aðrar almennar veitingar, t.d.:

Pláss á røktarstovnum og sjúkrahúsum.

Heimahjálp og heimasjúkrasystrar.

Avlamispensión.

Flutningsskipanir til brekað.

Veitingar til røktarfólk og avvarðandi, sum verða sjúk ella fáa arbeiðskaðar í samband við røkt.

KANNINGIN

	SÍÐA
LÓGIR, SUM HEIMILA HJÁLPARTÓL	14
HJÁLPARTÓL TIL RØRSLUBREKAÐ	14
SPURNAÐARBLAÐSKANNINGIN	16
HJÁLPARTÓL TIL BÓLKAR VIÐ SERLIGUM BREKUM	18
ÚTREIÐSLURNAR AV HJÁLPARTÓLAVIRKSEMINUM	20
ROYNDIR ÚR NORÐURLONDUM	21
NIÐURSTØÐA	23

KANNINGIN

Niðanfyri verður greitt frá, hvussu mannagongdin er í dag, tá hjálpartol verða útvegað. Ymiskir bólkar av brekum eru viðgjørdir hvør sær, og ein meting av verandi skipan er gjørd.

LÓGIR, SUM HEIMILA HJÁLPARTÓL

Í galdandi lóggávu eru ymiskir møguleikar fyri at fáa útreiðslur til hjálpartól og íbúðarbroytingar játtaðar.

Fyriskipan	Játtandi mynduleiki
Avlamispensiónslógin	Vanlukku-tryggingaráðið (F.U.R.)
Forsorgarlógin	Almannastovan
Fólkapensiónslógin	Almannastovan
Avmarkingarsirkulerið	Sjúkrahúsini 1)
Fólkaskúlalógin	Landsskúlafyrisitingin

1) Cirkulære om afgrænsning af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsenet, IM, Bek.nr.21, 20.2.1975.

HJÁLPARTÓL TIL RØRSLUBREKAÐ

Málsviðgerð

Á sjúkrahúsum og størri stovnum eru tað vanliga fysio- ella ergoterapeutar, sum átaka sær at útvega hjálpartólini.

Í øðrum førum kunnu tað vera sosialráðgevarar, læknar, heimahjálparar ella heimasjúkrasystrar, tann brekaði sjálvur ella avvarðandi.

F.U.R.

Umleið 95% av hjálpartólum til varandi nýtslu verða játtað av F.U., sum umsitur avlamispensiónslógina.

F.U.R. er ráð, mannað við Sorinskrivaranum og Landslæknanum sum føddum limum og trimum politiskt valdum limum. Fundur er hvørja viku.

Er umsøknin fullfíggjað, fyriliggur svar vanliga eftir einari viku.

Goymslur

Tey tól, sum F.U.R. játtar, verða ikki miðvíst skrásett við tí endamáli at endurnýta hesi, um tey ikki verða nýtt. Summi tól verða tó latin inn aftur á sjúkrahús, røktarstovnar ella til eftirlitskvinnurnar hjá heimahjálpini.

Bílegging úr Danmark

Sum meginregla verða hjálpartól bíløgd frá donskum sølufyritøkum, ella í summum førum frá fa. Siri í Havn.

"Katalog tilfar" er sum oftast grundarlag undir bíleggingini, av tí at eingin framsýning av tólum finst í løtuni.

Útveganartíðin

Eitt vanligt mál kann fara soleiðis fram:

Heimavitjan og umsøkn	2 vikur
Viðgerð í F.U.R.	1 viku
Bílegging frá sølufyritøku úr DK	1 viku
Útflýgging	2 vikur
Flutningur til Føroya	1 viku
Avgreiðsla av skjølum	1 viku

Eitt slíkt mál kann soleiðis avgreiðast eftir uml. tveimum mánaðum. Nógv dømi eru tó um drúgvari mál, summi upp til eitt hálvt ár.

Ymisk viðurskifti kunnu leingja útveganar-tíðina: ivi hjá tí brekaða, hvar hann skal venda sær, bíðitíð eftir heimavitjan, noktan frá F.U.R., vøran er ikki á goymslu, ógreiða á, hvør hevur fingið skjølini, skeiv bílegging, so vøran skal sendast aftur osfr.

Sjúkrahúsini

Avmarkingarsirkulerið áleggur sjúkrahúsunum at veita øll neyðug hjálpar- og viðgerðartól til innløgd og í samband við útskriving.

Er talan um viðgerðartól ella tól til fyribils nýtslu, letur sjúkrahúsið tólið frá egnari goymslu.

Er talan um varandi tørv, skal umsøkn sendast F.U.R., og tólið verður so bílagt, tá játtanin fyriliggur.

Avmarkaðu goymslurnar og útveganartíðin gera, at sjúklingar í mongum førum mega vera fyri uttan heilt neyðug tól í longri tíðarskeið og at útskriving má útsetast, inntil eitt tól, t.d. ein koyristólur, er fingin til vegar.

Aðrir stovnar Røktar- og ellisheimini, Eirargarður og Skúlin á Trøðni eru teir stovnar, sum uttan fyri sjúkrahúsverkið útvega flest hjálpartól.

Heimabúgvandi Mannagongdin her er oftast, at tann brekaði og avvarðandi fáa samband við starvsfólk í primeru heilsu- og almannatænastuni. Tað kann vera heimahjálpin, heimasjúkrasysturin, ein sosialráðgevi ella kommunulæknin.

Mett verður um, hvør tørvurin er, og umsøkn verður send F.U.R.

Í summum førum verða terapeutar frá sjúkrahúsunum nýttir sum ráðgevarar fyri Almannastovuna.

Nevnast kann, at sjúkrahúsini, bæði terapideildir, goymslur og fyrisiting, siga seg verða ovbyrjað av slíkum fyrispurningum, sum í veruleikanum falla uttanfyri teirra øki.

SPURNAÐARBLAÐSKANNINGIN

Kanningin fevndi um allar røktar- og bústovnar og øll viðskiftafólk hjá heimahjálp og heimasjúkrasystrum.

Endamál Kanningin hevði tvey endamál:

1. At fáa eina ábending av, hvussu nógvir fyrispurningar fara at verða, tá HTM letur upp.

2. At fáa ein leysliga meting av, hvussu nógv hjálpartól standa óbrúkt á teimum ymisku goymslunum.

Sjúkrahúsini hava eisini gjørt upp, hvussu nógv tól hjá F.U.R. tey hava á goymslu.

1. Fyrispurningar tá HTM letur upp

Fyrsti spurningurin ljóðaði: Tá HTM letur upp, fyri hvussu nógv av viðskiftafólkum tykkara høvdu tit vent tykkum til HTM viðvíkjandi:

	Stovnar	Heimarøkt	Í alt
a.Meting av tólum íð eru útvegað?	112	92	214
b.Ráðgeving um útveging av nýggjum tólum?	76	52	128
c.Heimavitjan av terapeutum viðv. íbúðarbroytingum?	-	71	71

2. Tól á goymslu

Uppgerðin fevnir um hjálpartól, sum F.U.R. hevur játtað, og sum standa á goymslum á stovnum, sjúkrahúsum og hjá eftirlitskvinnunum hjá heimahjálpini.

Koyristólar	62
Baði/WC stólar	7
Lyftir	3
Røktarsengur	9
Madrassur	11
Onnur tól	23

Tólini, serliga koyristólarnir, sigast sum heild at vera ótíðarhóskandi og uppslitin.

Niðurstøða

Ávís fyrivarni eiga ivaleyst at vera tikin fyri hesum tølum, men tey geva tó nakrar ábendingar:

Tørvurin á HTM er eyðsæddur.

Tørvurin hjá teimum, sum kanningin fevnir um, svarar til 3-400 mál. Herafturat koma so veitingar til sjúkrahúsini, brekað uttan heimahjálp og aðrir fyrispurningar.

Hjálpartólini á verandi goymslum umboða ikki nakað týðandi virði.

HJÁLPARTÓL TIL BÓLKAR VIÐ SERLIGUM BREKUM

Sjónsbrekað

Eygnalæknin vísir fólkið til sjónsráðgevingina á Landskúlafyrisitingini ella til optikara.

Í serligum førum verða fólk send á Statens Øjenklinik í Danmark.

Í Blindafelagnum er blindakonsulentur, sum hevur ávís hjálpartól. Henda skipan fevnir ikki um tann stóra bólkin av sjónsveikum eldri fólki.

Eygnalæknin og sjónsráðgevin á Landsskúlafyrisitingini hava gjørt eitt uppskot til at stovnseta eitt hjálpartólasavn. At slíkum savni eigur serkøn ráðgeving at verða tilknýtt.

Í uppskotinum verður mælt til, at savnið og ráðgevingin verða skipað sum sjónsdeild á HTM eftir norskari fyrimynd.

Nakrir spurningar eru eftir at greiða og verður tí bíðað eftir at senda Landsstýrinum hetta, inntil uppskotið er fullfíggjað.

Hoyri- og talubrekað

Oyrna-, næsa- og hálslæknin vísir fólkið til hoyriklinikkina á Skúlanum á Trøðni, sum hevur hoyritól og hjálpartól um hendur. Samstarv er við hoyri- og taluráðgevingina á Landskúlafyrisitingini, sum eisini veitir ráðgeving til fólk yvir skúlaaldur.

Eingin framsýning av hjálpartólum finst, og veitingarnar á hesum økjum eru avmarkaðar.

1.jan.1988 verður Skúlin á Trøðni fyrisitingarliga lagdur undir Landsskúlafyrisitingina.

Ætlan er at stovnseta hoyriklinikk í samband við at Landssjúkrahúsið verður umbygt.

Talu-, hoyri- og sjónsráðgevararnir og terapeutar innan fólkaskúlan koma saman við øðrum virksemi at húsast á Landsmiðstøðini fyri undirvísingarambоð, sum enn ikki er upplatin.

Høli eru útvegað og leiðari er um at vera settur, men virkisøkið er enn ikki heilt avmarkað.

Frá brúkarum og starvsfólki verður víst á, at tørvur er á eini framsýning av hjálpartólum til hoyru- og talubrekað.

Mælt verður til gjøllari samráðingar og samskipan av virkisøkinum stovnanna millum, áðrenn støða verður tikin.

Um ein framsýning skal skipast, eigur hendan at leggjast, har sum flest fáa gagn av henni.

Incontinent

Stórar upphæddir verða árliga nýttar til ymiska útgerð til fólk, sum eru inkontinent, tvs. hava trupulleikar at halda vatninum.

Sentralgoymslan á Landsjúkrahúsinum letur útgerð til sjúkrahúsini og stovnar og til sjúklingar í samband við útskriving.

Apotekini og fa. Siri selja heimabúgvandi brúkarum útgerð og veita ráðgeving til tey, sum venda sær tann vegin. Hesar skipanir metast ikki at nøkta tørvin.

Ov litil vitan á hesum øki er til ampa fyri brúkaran og hevur ovurnýtslu og beinleiðis skeiva nýtslu við sær.

Ein framsýning eigur at skipast á HTM og ein sjúkrasystur at setast sum ráðgevi.

Stomi- og bróstskurð-viðgjørd

Felagið móti krabbameini hevur sjúkrasystir ráðgeva á hesum økjum. Apotekini, fa. Siri og Sentralgoymslan á Landssjúkrahúsinum lata vørurnar.

Skipanin verður mett sum vælvirkandi og ongi ynski eru um, at HTM skal átaka sær virksemið á hesum økjum.

Ortopedisk hjálpartól

Klaksvíkar sjúkrahús hevur avtalu við danskar bandagistar, sum útvega hesi hjálpartól.

Bandagistarnir eru í Føroyum sættu hvørja og hava viðtalu í Havn og í Klaksvík.

Ortopedisk hjálpartól falla sum heild uttanfyri virksemið hjá HTM, men tætt samstarv er ynskiligt.

Gerst ein Føroysk Bandagistskipan veruleiki, sum ivaleyst er ynskiligt, kundu viðtaluhøli við fyrimunum verið á HTM.

ÚTREIÐSLURNAR AV HJÁLPARTÓLAVIRKSEMINUM

Vegna vantandi skráseting er sera trupult at gera sær metingar av útreiðslunum við verandi skipan. Ein meting má fevna um hesi øki:

1. Beinleiðis útreiðslur, sum standast av útveging av hjálpartólum og stuðli til íbúðarbroytingar

2. Óbeinleiðis útreiðslur, t.v.s., útreiðslur sum standast av málsviðgerð og umsiting.

Beinleiðis útreiðslur

Almannastovan upplýsir, at útreiðslurnar til hjálpartól sbrt. Avlamispensionslogina kap.7, § 31 í 1986 vóru **3.195.000 kr.**

Henda upphædd metist at svara til 95% av øllum veitingum til varandi nýtslu.

Hetta merkir, at Forsorgar-, Fólkapensións- og Fólkaskúlalógin í dag bert nýtast í einstøkum førum til játtan av hjálpartólum.

Hjálpartól á sjúkrahúsum og stovnum til fyribils útlán eru ikki frámerktar í rakstrinum.

Óbeinleiðis útreiðslur

Á sjúkrahúsum og stovnum verður sagt, at nógv orka fer til málsviðgerð, goymslu og umsiting.

Í primera almanna- og heilsuøkinum snýr tað seg um:

Umsiting á Almannastovuni

Raksturin av F.U.R. (uml. 1.mió. í 1988)

Læknaváttanir

Free-lance terapeutráðgeving fyri F.U.R. og Almannnastovuna

Málsviðgerð og umsiting hjá heimahjálpum og heimasjúkrasystrum, sosialráðgeving osfr.

Ein vælvirkandi HTM, fer at broyta útreiðslumynstri, men meira um hetta á síðu 33.

ROYNDIR ÚR NORÐURLONDUM

Føroyar eru seinasta norðurland, sum fær eina hjálpartólamiðstøð. Sostatt skuldu allir møguleikar verið til staðar at lært av royndunum, hini londini hava gjørt.

Svensku, íslendsku, donsku og norsku skipaninar eru sammettar.

Viðurskiftini í Danmark og Noregi metast best egnað sum fyrimynd og eru kannað gjøllari.

Noreg

Aftaná sera nágreiniliga fyrireiking settu norðmenn í 1979 hjálpartólamiðstøðina i Telemark fylke á stovn. Útbyggingin í restini av landinum er framd við støði í hesum royndum.

Serstakt fyri Noreg er, at umframt hjálpartól til rørslutarnað eru serligar sjóns-, hoyru- og taludeildir á hjálpartólamiðstøðunum.

Serkøn innan hvørt øki veita hjálpartól, tá brúkarin er medisinskt avgreiddur. Sostatt veita tey ikki hoyritól, brillur, linsur o.l., men beinleiðis funktiónshjálpartól.

Telemark, 160.000 fólk

Vøksturin av útvegaðum hjálpartólum fyri hvørja deild sæst á hesum yvirliti:

	1980	1985
Rørsludeild	478	3228
Sjónsdeild	98	244
Hoyrudeild	98	499

Tað sæst, at hjálpartól til rørslubrekað umboða 80% av samlaðu veitingum, sum hesi fimm árini eru nærum sjey-faldaðar.

Sama tíðarskeið er útreiðslan fyri hvørt hjálpartól minkað niður í eina helvt. Orsøkirnar eru:

Miðsavnað innkeyp við avsláttri uppá 25 % í meðal.

Miðvís endurnýtsla.

Í 1986 mettu teir virðið á útlántum tólum, sum vóru í nýtslu, til 50 mió kr.

Danmark

Í 70'unum heitti Amtsrådsforeningen á øll amt um at stovnseta hjálpartólamiðstøðir.

Hjálpartólamiðstøðirnar veita bert tól til rørslubrekað og ráðgeving innan øki inkontinens. Hini økini eru umboðað á serligum stovnum sum t.d. Blindeinstituttet.

Í hvørjari kommunu starvast sokallaðir "saksbehandlaraterapeutar", sum hava málsviðgerðina fyri tey heimabúgvandi um hendur.

Hjálpartólamiðstøðirnar verða roknaðar sum amtskommunalir tænastustovnar og veita ráðgeving, undirvísing og hjálpartól til brúkarar og starvsfólk í kommununum.

Ringkøbing
260.000 fólk.

Í nýggjari kanning frá Dansk Hjælpemiddel Institut metist skipanin í Ringkøbing at vera fyrimyndarlig, serliga viðvíkjandi endurnýtslu- og innkeypskipanina.

Útvegað hjálpartól (í 1000)

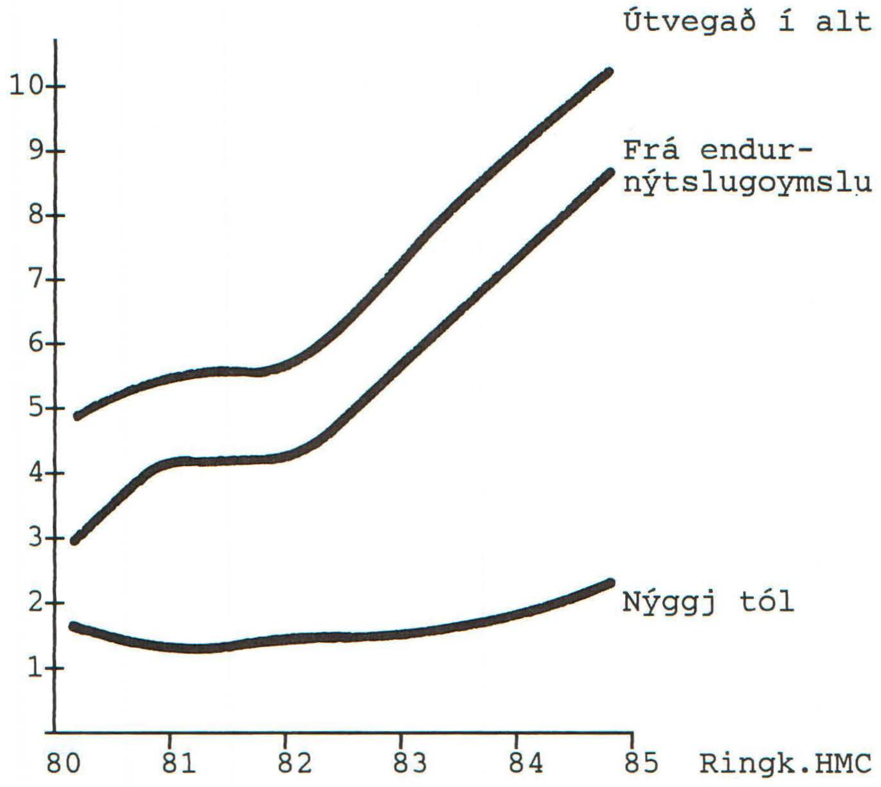

Tað sæst, at 80 % ella 8 út av 10 av tólunum stava frá endurnýtslugoymslum.

Veitingarnir 1976 - 1980 er ikki skrásettar.

NIÐURSTØÐA

Kanningin hevur staðfest týðandi vansar við verandi hjálpartólaskipan.

Serliga eru tað heimabúgvandi rørslubrekað og starvsfólk í primera almanna- og heilsuøkinum, sum kenna seg sleptan upp á fjall.

Men eisini starvsfólkum á stovnum og sjúkrahúsum tørvar eitt stað at venda sær og eina einfaldari útveganarskipan.

Rørslubrekað

Fyri hjálpartól til rørslubrekað, sum metast at umboða uml. 80% av øllum funktiónshjálpartólum, gera hesi viðurskifti seg galdandi:

Hjálpartólini á verandi goymslum er fá og ótíðarhóskandi.

Tað vantar ein miðvís endurnýtsluskipan.

Ov ofta verða beinleiðis óhóskandi tól útvegað, sum ongantíð koma í nýtslu.

Útveganartíðin kann vera frá tveimum mánaðum upp í eitt hálvt ár.

Serligir bólkar av brekum

Tilboð eru í dag til sjóns-, hoyru- talubrekað, stomi- og bróstopererað. Ávísar ábøtur kundu ivaleyst gerast, men uppskot um hesar krevja gjøllari kanning.

Tí eigur HTM í fyrstu atløgu at avmarka virksemi sítt til rørslubrekað og ráðgeving til inkontinent.

EIN FØROYSK HTM

	SÍÐA
STOVNSETING	26
UPPGÁVUR	27
AVMARKING AV VIRKISØKINUM	28
EINAFALDARI MANNAGONGD	28
STARVSFÓLK	29
HØLI	31
BYRJUNARÆTLAN FYRI HTM	32
AVLEIÐINGAR AV VIRKSEMINUM	33

STOVNSETING

Landsstovnur

Mælt verður til, at HTM verður landsstovnur í Tórshavn við egnari fíggjarætlan.

Reglugerð

So skjótt sum tann fyrisitingarligi spurningurin er greiddur, verður mælt til, at Landsstýrið áleggur leiðaranum á HTM at gera uppskot til reglugerð fyri stovnin.

Fjargoymslur

Seks til sjey goymslur, eini 20-30 m² hvør, eiga at avloysa verandi goymslur hjá heimahjálparum á bygd.

Goymslurnar eiga at verða lagdar samskipaðar við heimarøktarskipanirnar, og kundu t.d. ligið í samband við heilsumiðstøðir.

Fjargoymslurnar eiga at vera innlatingarstað av nýttum tólum og goymsla av brúkshjálpartólum til heimarøkt.

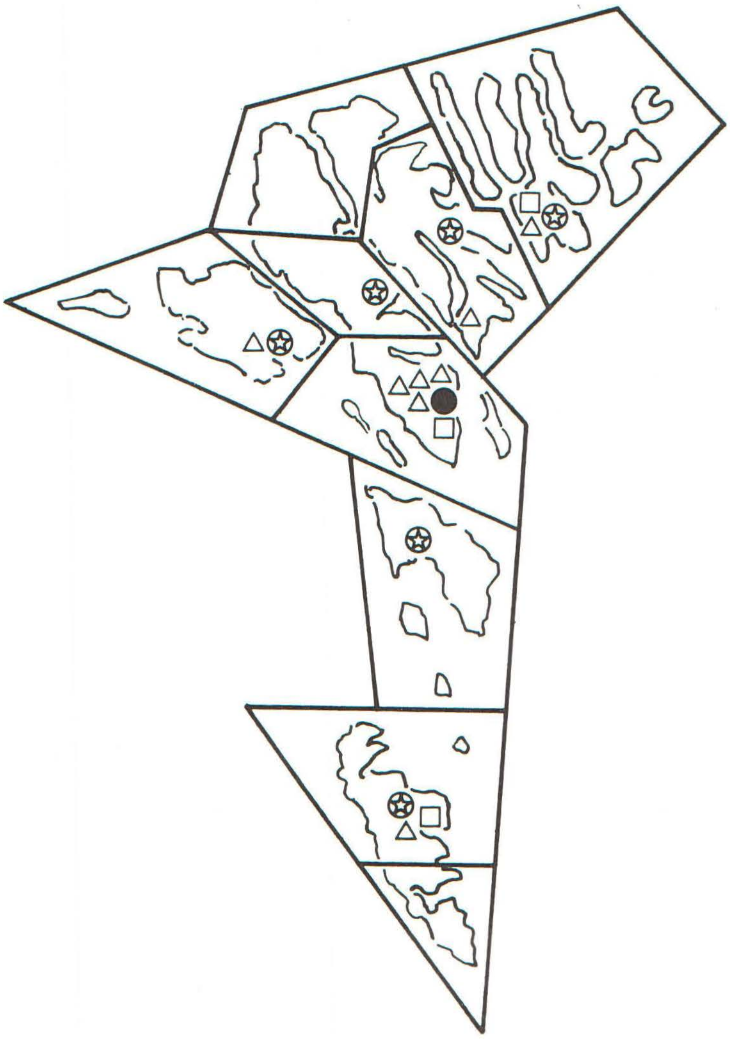

Hjálpartólamiðstøð ●

Fjargoymslur ✪

Sjúkrahús □

Størri stovnar △

Øki fyri heimarøkt ◿

UPPGÁVUR

Upplýsing, ráðgeving og undirvísing

HTM eigur at átaka sær upplýsing, ráðgeving og undirvísing í hjálpartólaspurningum til brekað og starvsfólk innan almanna-, heilsu- og skúlaverkið. HTM eigur eisini at ráðgeva privatum og almennum byggiharrum í byggi- og býlispurningum.

Framsýning

HTM eigur at skipa fyri einari varandi framsýning av hjálpartólum og regluliga at fyriskipa serframsýningar um serlig evni eftir tørvi.

Útlán

HTM eigur at læna tól út til royndir. Harumframt eigur HTM at átaka sær útlán av tólum til fyribils nýtslu til sjúkrahús og stovnar.

Endurnýtsla

HTM eigur at fyriskipa endurnýtslu av tólum, sum verða lænt út ella játtað.

Eftir nærri avtalu eigur skipanin eisini at fevna um stovnar og sjúkrahús.

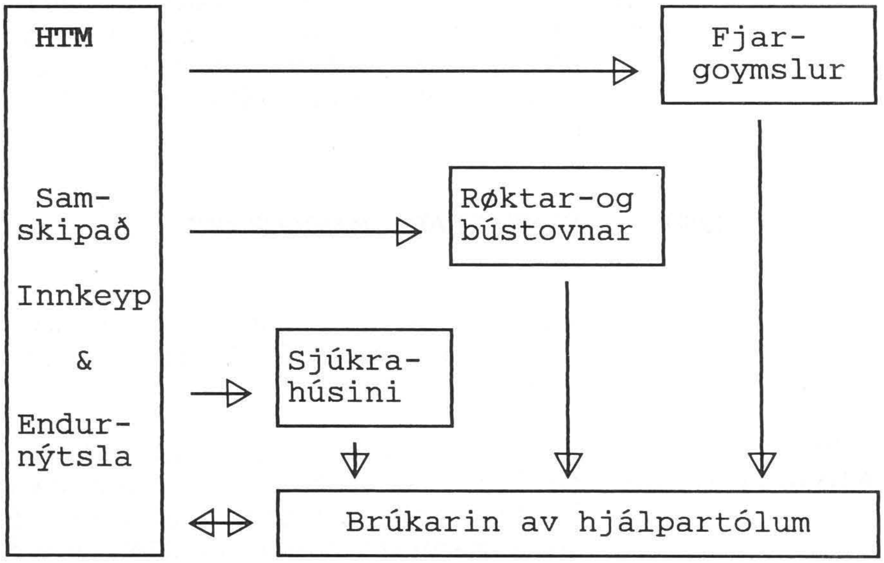

Myndin vísir streymin í eini landsfevnandi endurnýtsluskipan.

Endurnýtsluvirksemið hevur í sær móttøku, reingerð, umvæling ella burturbeining, útflýggjan og skráseting.

Miðsavnað innkeyp

HTM eigur at stíla fyri miðsavnaðum innkeypi av hjálpartólum. Stovnar og sjúkrahús kundu við fíggjarligum fyrimuni keypt tól gjøgnum HTM.

Virksemið hevur í sær prísavtalur við sølufyritøkur, avgreiðslu av farma-, toll- og fakturaskjølum, avheinting, goymslu, klárgering, tillaging og skráseting í endurnýtsluskipanini.

Goymsla

HTM eigur at fyrisita eina goymslu av innafturlatnum hjálpartólum og nýggjum brúkshjálpartólum. Sjáldsamari tól eiga at bíleggjast so hvørt.

AVMARKING AV VIRKISØKI

Rørslubrek og inkontinens

Sum meginregla eigur HTM at avmarka virkisøki sítt til funktiónshjálpartól til rørslubrekað og ráðgeving í spurningum viðvíkjandi inkontinens.

HTM eigur at átaka sær málsviðgerð fyri heimabúgvandi, meðan stovnar og sjúkrahús eiga ábyrgd av málsviðgerðini fyri síni viðskiftafólk, men kunnu nýta HTM sum ráðgeva í truplum málum.

EINFALDARI MANNAGONGD

Tann 1.januar 1988 verður umsitingin av kap.7 í avlamispensiónslógini flutt til Almannastovuna.

HTM og Almannastovan

Um ein hugsar sær, at eitt starvsfólk fekk fulltrú at játta rutinuumsøknir upp til eitt ávíst mark, og tætt samstarv fekst í lag millum almannastovuna og HTM, hevði mannagongdin í samband við umsøkn og játtan verið munandi einfaldari.

EDV samband til Almannastovuna hevði afturat hesum kunna rationaliserað umsitingina munandi fyri báðar stovnar.

STARVSFÓLK

Kritiskt minstamark

Um endamálið við HTM er at loysa teir trupulleikar, sum eru við verandi skipan, er átrokandi, at HTM fær sømdir at røkja omanfyrinevndu uppgávur frá byrjan.

Í norskum kanningum verður eitt kritiskt minstamark nevnt fyri talið av starvsfólki á hjálpartólamiðstøðum.

Undir hesum marki miseyðnast tann tátturin í virkseminum, sum snýr seg um at aktivera starvsfólk, sum arbeiða við hjálpartólum lokalt. Hesi kunna, við miðvísari upplýsing og undirvísing, átaka sær hópin av rutinuuppgávum á staðnum.

Um HTM er undirmannað, verður høvuðsvirksemið álvarsliga tarnað av tíðarkrevjandi rutinuuppgávum, sum betur og skjótari vóru loystar lokalt.

45 Starvsfólk í Ringkøbing

Í Ringkøbing Amt búgva 260.000 fólk. Talið á teimum, sum fáast við hjálpartól burturav, er:

21 kommunalir saksbehandlaraterapeutar
8 terapeutar á HMC
7 skrivstovufólk á HMC
1 teknikari á HMC
4 teknikarar á hjálpartólaverkstaði

Á HTM vildi hetta svarað til uml. 9 starvsfólk.

Tað er tó ein royndur lutur, at ein minni eind krevur lutfalsliga fleiri starvsfólk og at ávíst grundvirksemið er tað sama, uttan mun til støddina.

Tað skuldi sostatt verið greitt, at starvsfólkatalið, sum skotið er upp fyri HTM, er **niðasta mark** fyri, at HTM kann megna at røkja sínar uppgávur.

6 starvsfólk á HTM

Av teimum seks starvsfólkunum, sum skotin verða upp, er bert leiðarin settur.

Starvsfólk	Tímar/viku	Arbeiðsøki
Leiðarin	40	Daglig leiðsla, ábyrgd av fyrisiting, innkeypsavtalum og innan- og uttanhýsis menningararbeiði.
2 terapeutar	80	Ráðgeving í málum viðv. útvegan, tillaging og brúki av hjálpartólum. Ráðgeving í byggimálum. Hetta hevur í sær arbeiði bæði sum málsviðgerari og sum ráðgevi.
1 skrivstovufólk	40	Skrivstovuarbeiði, brøv, umsøknir, journalir, arkivering og arbeiði í móttøku. Eitt vælkvalificerað skrivstovufólk kundi fingið ábyrgdina av EDV-skipanini.
1 teknikari	40	Tillaging og umvæling av hjálpartólum. Stovnseting og viðlíkahald av eykalutsgoymslu. Serkønur í góðskumeting, innkeyp og burturbeining
1 goymslufólk	40	Goymsluvirksemi, inn- og útpakking, sendingar til bygdirnar, reingerð av innkomnum tólum, skráseting o.a.m.

HØLI

Sum byrjan 550 m^2

Sum ein byrjan, ivaleyst í leigaðum fyribilshølum, eru minst 550 m^2 neyðugir. Hesir kunnu býtast sundur soleiðis:

Móttøka/skrivstovur (6 starvsfólk)	150 m^2
Undirvísing	50 m^2
Framsýning	200 m^2
Verkstað/Reingerð	100 m^2
Goymsla	1 00 m^2
Íalt	550 m^2

Seinni 850 m^2

Um egnað høli eru tøk, er tó best at útvega uml. 850 m^2 beinanvegin, sum verða neyðugir innan stutta tíð. Um aðrar deildir skulu vera á HTM, má fyrivarni takast fyri hesum.

T.d. krevur ein sjónsdeild uml. 50 m^2 afturat.

Møgulig høli

Landssjúkrahúsið kann ikki ávísa hóskandi høli.

Virksemið á HTM vendir sær eisini til so nógv onnur viðskiftafólk, at mælt verður til, at høli verða útvegað "í býnum".

1. Ein stovuhædd í einum av teimum størru bygningunum á Hálsi hevði ivaleyst verið vælegnað. Hugsað verður her m.a. um møguleikan hjá brekaðum at parkera og annars at røra seg ekkaleyst.

2. HTM kundi verið bygd á økinum hjá Tórshavnar kommunu í Gundadali í samband við ætlaðu læknamiðstøðina.

3. Landsmiðstøðin og HTM hava ávis samanfallandi virkisøki. Høli, sum kunnu hýsa HTM og Landsmiðstøðini fyri Undirvísingaramboð undir somu lon, er ein loysn, sum eisini eigur at umhugsast.

BYRJUNARÆTLAN FYRI HTM

1.maj 1988

HTM kann lata upp 1.maj 1988 við hesum treytum:

Høli verða útvegað í seinasta lagi 1. febr. 1988.

Starvsfólkini verða sett í seinasta lagi 1. mars 1988.

Virksemið á HTM

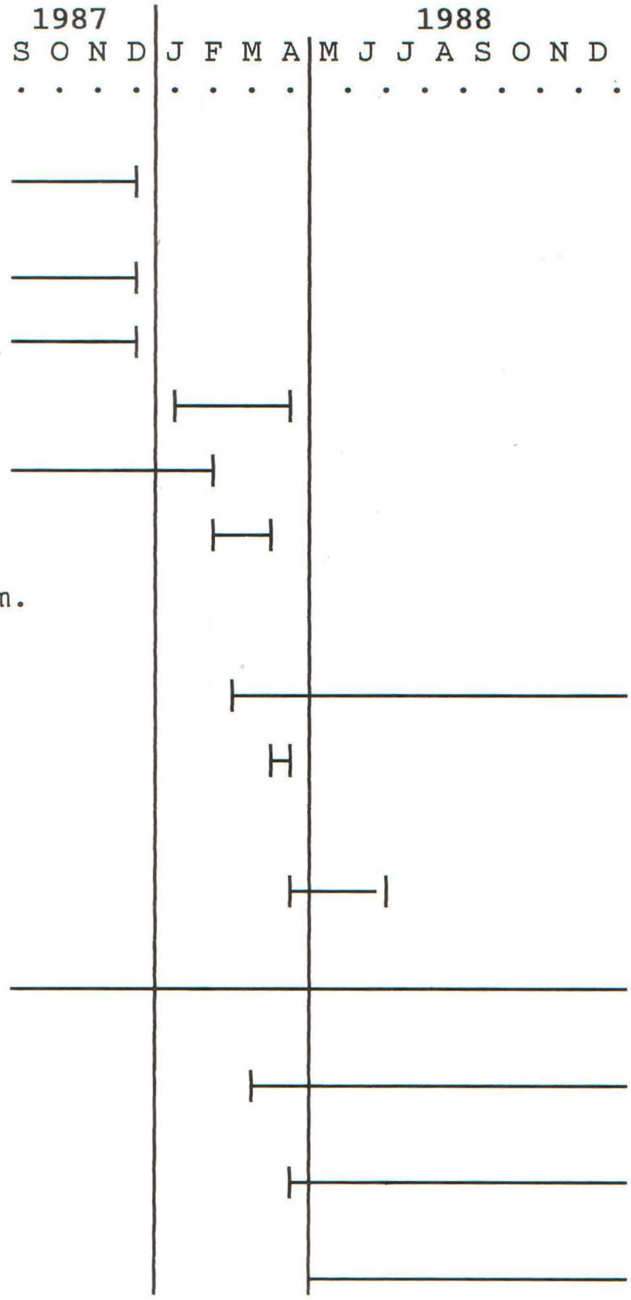

Løgtingið viðger fíggjaætlanina 1988.

Tilfar frá sølufyritøkum verður skrásett.

EDV-skrá verður kannað.

EDV verður útvegað.

Leitað verður eftir hølum.

Hølini verða riggað til.

Lýst verður eftir starvsfólkum.

Starvsfólk verða sett og upplærd.

Flutt verður í nýggj høli.

Brúkt hjálpartól innheintast, skrásetast, umvælast ella beinast burtur.

Samráðingar og keypsavtalur gerast við sølufyritøkur.

Hjálpartól til framsýning/goymslu verða bíløgd.

Framsýning og goymsla verða skipað.

HTM letur upp 1.maj 1988 !

AVLEIÐINGAR AV VIRKSEMINUM

Úrslit sum kunnu væntast

Ein skipan, sum her er skotin upp, metist at loysa teir trupulleikar, sum eru við verandi skipan.

Við hækkandi tænastustøði á hjálpartólaøkinum og eini greiðari mannagongd kunnu ítøkilig úrslit væntast:

Fyri tann brekaða

Fleiri fáa tær veitingar, teimum tørvar.

Útveganartíðin verður stytt munandi og tólini kunnu lænast til roynd, meðan játtanarspurningurin verður avgreiddur, ella tólini verða bíløgd.

Fleiri brekað kunnu búgva í egnum heimum og luttaka í samfelagslívinum á javnari føti við ikki brekað.

Fyri játtandi myndugleika

Til eina seksfalding av veitingum krevst einans ein tvífalding av útreiðslunum (leyslig meting fyri eitt longri áramál).

Útreiðslan fyri hvørt hjálpartól fer niður í eina helvt.

Størsti parturin av tólum verður latin frá endurnýtslugoymslum.

Fyri samfelagið

Fyri øktu útreiðslurnar av hækkaða tænastustøðinum á hjálpartólaøkinum kann samfelagið vænta ein minni tørv alt annað líka, av:

Stovnsplássum

Pláss á sjúkrahúsum (styttri innleggingar)

Heimarøkt

Avlamisveitingum og øðrum veitingum til brekað, avvarðandi og røktarfólk.

Harafturat fer virksemið á HTM at avlasta verandi stovnar og starvsfólk munandi.

FÍGGJARÆTLAN 1988

	ÍLØGA	RAKSTUR
Høli:		
Húsaleiga		385.000
Innbúgv	400.000	
Verkstað/vaskirúm	250.000	
Ljós,hiti,tryggingar		60.000
Fyrisiting		
Skrivstovuhald		40.000
Telduskrá/-útgerð	200.000	20.000
Framsýning/goymsla	1.000.000	300.000
Flutningur:		
Farmur		50.000
Bilur	225.000	40.000
Ferðaútreiðslur		10.000
Lønir:		
Leiðari		200.000
Terapeutar		360.000
Skrivstovufólk		180.000
Teknikari		180.000
Goymslumaður		180.000
Útbúgving/ferðaútreiðslur		100.000
Fremmandar veitingar		60.000
Samlaðar útreiðslur	2.075.000	2.265.000

VIÐMERKINGAR TIL FÍGGJARÆTLANINA

Størstu útreiðslurnar verða í samband við høli stovnseting av framsýning, goymslu og til lønir.

Útreiðslurnar til høli og innbúgv valdast í stóran mun um, hvussu hølini frá byrjan egna seg til virksemið.

Ein treyt fyri, at játtanin fyri 1988 verður brúkt, er sjálvsagt, at høli, sum kunnu húsa starvsfólkunum og virkseminum sum heild, verða útvegað.

	ÍLØGA:	RAKSTUR:
<u>Hølir</u>		
Húsaleiga		385.000 kr. Grundarlagið er 550 m^2 á 700 kr/m^2 í leigaðum hølum.
Innbúgv	400.000 kr. Skrivstovuinnbúgv, hyllar til goymslu, flytiligir skilaveggir til framsýning, útgerð til undirvísingarhøli o.a.	
Ljós, hiti og tryggingar		60.000 kr.
Verkstað/ vaskirúm	250.000 kr. Amboð til arbeiði í træ, plastik, metal og elektronikk.	
<u>Fyrisiting:</u>		
Skrivstovuhald		40.000 kr. Skrivstovuvørur, postgjøld og viðlíkahald av skrivstovuútgerð.

	ÍLØGA	RAKSTUR
Telduskrá og -útgerð	200.000 kr Serliga ment teldu-skrá til HTM. Fæst í Noreg og Danmark. 3 telduarbeiðspláss afturat teimum 2 sum eru útvegað. Øll starvsfólk á HTM koma at nýta telduskipanina.	20.000 kr. Viðlíkahaldskipan av "hardware" og "software".

Framsýning/
Goymsla

Mett verður rættast at byrja varliga, tá framsýningingin og goymslan skulu setast á stovn, og er upphæddin, 1.000.000 kr., tí lægri enn tað, ein sær aðrastaðni (2-3 mió).

Viðurskifti, sum hava týdning fyri endaligu støddina á goymsluni og framsýningini, eru: møguleikin at samskipa goymslu og framsýning, ratiónel goymslustýring og endurnýtsla (EDV), tørvur á fjargoymslum og tær avtalur, som fáast í lag við sølufyritøkur um avsláttur.

Væl fyriskipað innkeyp, einsrætting av útboðnum og forhondsval av fáum og góðum merkjum, hevur ein týdning, ikke bara fyri íløguna og rakst-urin, men eisini fyri tær upphæddir, sum játt-aðar verða yvir lógirnar.

Framsýning/ goymsla	1.000.000 kr. Til stovnseting av framsýning og goymslu av tólum, sum í rímiligan mun umboða útboðið. Sjáldsom tól mugu umboðast á serframsýningum ella lænast frá fyritøkum og bíleggjast, so hvørt brúk er fyri teimum.	300.000 kr. Tólini eiga at endurnýggjast regluliga. Hetta gerst við at lata játtað tól av framsýningini og goymsluni. Prísvøkstur og slit av útláni og roynd verða mett at krevja hesa árligu íløgu.

Framsýningin er støðið undir ráðgeving og roynd, so hóskandi tól verða vald. Goymslan er ein treyt fyri styttri útflýggingartíð.

	ÍLØGA	RAKSTUR
Flutningur		
Farmur		50.000 kr. Sendingar til og frá HTM við Strandferðsluni og frakt av tólum, sum úr Danmark verða lænt til roynd og serframsýningar.
Bilur	225.000 kr Ein rúmligur stationcar á gúlum plátum, Virksemið á HTM krevur nógva ferðing. Terapeutarnir taka tól við til roynd í heimunum og teknikarin fær monteringsuppgávur. Ein bilur metist í fyrstu atløgu at nøkta tørvin, um ferðavirksemið verður væl skipað.	40.000 kr Rakstur og viðlíkahald.
Ferðaútreiðslur		10.000 kr. Til flutning innanoyggja til bil og starvsfólk.

Lønir

Royndir aðrastaðni vísa, at virksemið á einari HTM setur serliga stór krøv til starvsfólk síni:

> HTM er nýtt slag av stovni, starvsfólkini skulu bróta burtur úr nýggjum og liva upp til stórar vónir hjá viðskiftafólkunum.
>
> Eingin útbúgving vendir sær serliga til hetta.
>
> Virksemið krevur langa upplæring.
>
> Um virksemið skal eydnast, er tað av størsta týdningi, at dugnalig fólk søkja størvini og støðast.
>
> Nógv ferðing stendst av arbeiðnum, og arbeiðstíðirnar eru ofta óregluligar.

Tí verður mælt til, at lønarlagið verður lutfalsliga høgt frá byrjan.

Leiðarin og terapeutarnir verða løntir eftir sáttmála millum Landsstýrið og terapeutfeløgini. Hini størvini mugu bólkast eftir útbúgving, royndum og eini meting av teimum krøvum, størvini seta til tey.

<u>Lønir</u>	Leiðarin	**200.000 kr.** Fysio- ella ergoterapeutur.
	2 terapeutar	**2 x 180.000 kr.** Fysio- ell ergoterapeutar.
	Skrivstovufólk	**180.000 kr.** Helst royndir innan handil, vinnulív og EDV.
	Teknikari	**180.000 kr.** Maskinsmiður, finmekanikari, elektrikari e.l.
	Goymslufólk	**180.000 kr.** Helst royndir innan handil, vinnulív, goymsluvirksemi og EDV.
<u>Útbúgving/ ferða- útreiðslur</u>		**100.000 kr.** Skeiðvirksemi, eisini uttanlanda. Útreiðslur í samband við framsýningar og samráðingar við sølufyritøkur.
<u>Fremmandar veitingar</u>		**60.000 kr** Ráðgeving frá sjúkrasystir innan økið inkontinens og viðgerðartól. Onnur ráðgeving í samband við serlig øki sum EDV-tól, kommunikatiónsútgerð o.l.

SKJØL

	SÍÐA
I.VIÐSKIFTAFÓLK	42
II.FUNDIR OG KANNINGARFERÐIR	44
III.BÓKMENTIR	46
IV.UMMÆLI FRÁ STOVNUM	
Almannastovan	49
Vanlukkutryggingarráðið	50
Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum	51
Heilsu- og heimasjúkrasysturskipanin	52
Skúlin á Trøðni	53
Ellis- og Avlamisheimið í Vágum	54
Ringkøbing Amts Hjælpemiddelcentral	55

VIÐSKIFTAFÓLK

Yvirlit yvir stovnar, starvsfólk og brúkarar, HTM væntast at samstarvast ella hava samband við.

Heimabúgvandi brúkarin	Brekað og avvarðandi teirra
Byggiharrar	Privatir og almennir byggiharrar
Játtandi Mynduleikar	Almannastovan Vanlukkutryggingarráðið Bygdar- og Býráð
Kærustovnar	Føroya Landsstýrið Den Sociale Ankestyrelse Almannastovan
Sjúkrahúsverkið	Sjúkrahússtjórin Landssjúkrahúsið Klaksvíkar Sjúkrahús Suðuroyar Sjúkrahús
Røktar- og bústovnar	**Andveikrarverndin** Eirargarður Pensionatið á Mýruni Bústovnur á Gerðisvegi Verkstaðið Vón Heimabúgvandi **Røktar-, ellis- og umlættingarheim** Eysturoyar Ellis og røktarheim Ellis- og avlamisheimið í Vágum Røktar- og ellisheim á Tvøroyri Røktar- og ellisheim í Klaksvík Røktar- og ellisheim í Tórshavn Uppihaldsdeildin á Landssjúkrahúsinum Ellisheimið í Tórshavn Tórshavnar privata Vistarheim Norðoya Vistarheim Umlættingarheimið í Tórshavn Frítíðarheimið í Skrivaragøtu
Primera heilsutænastan	Heilsu- og Heimasjúkrasystraskipanin Heimahjálparaskipanin Kommunu- og Serlæknar Privatpraktiserandi fysioterapeutar Kiropraktorar

Skúlaverkið	Landsmiðstøðin fyri undirvísingaramboð Sjóns-, hoyri- og talusernámsfrøðisligu skipanirnar Skúlar og barnagarðar Skúlin á Trøðni
Primera almanna-tænastan	**Almannastovan** Tórshavnar deild Suðuroyar deild Eysturoyar deild Norðoya deild
Aðrir stovnar	Bandagistskipanin Endurbúgvingarstovan Gjaldstovan Hoyriklinikkin á Skúlanum á Trøðni
M.B.F.	Bjørg Blindafelagið Deyvafelagið Diabetesfelagið Felagið móti krabbameini Í.S.B. Javni Sklerosufelagið Sinnisbati
Stovnar í Danmark	Rigshospitalet Fysiurgisk Hospital i Hornbæk Muskelsvindfonden Polioinstituttet (tillaging og roynd av bilum) Københavns Hjælpemiddelcentral i Hvidovre (tól, ið ikki verða á framsýning á HTM)
Norðurlendskir stovnar	Stovnar, sum fáast við samskiping, menning, upplýsing o.a.m.: Danskar hjálpartólamiðstøðir Socialstýrið Dansk Hjælpemiddel Institut Bolig-, motor- og hjælpemiddeludvalget Handicapinstituttet i Stockholm Rådet for tekniske tiltak for funktionshæmmede i Oslo

FUNDIR OG KANNINGARFERÐIR

Við tí endamáli at kunna komandi viðskiftafólk, at savna upplýsingar og tilfar og geva so nógvum sum gjørligt høvi at framføra síni sjónarmið viðvíkjandi HTM, er røð av fundum hildin við umboðum fyri ymisk økir. Fundarfrágreiðingar eru skrivaðar til flestu fundirnar, og eru hesar til taks á HTM. Allir fundirnir eru hildnir í 1987.

DAGUR	EVNI/LUTTAKARAR
2. jan.	**Kunning** J.Andreassen, Vanlukkutryggingarráðið
5. jan.	**Kunning** S.á Argjaboga, Heimahjálparaskipanin
8.- 15. jan.	**Fundir og stovnsvitjanir i Danmark** - HMC Hvidovre, G.B.Møller. - HMC Holbæk, H.Mørk. - HMC Bornholm, L.Sonne. - HMC Roskilde, E.Nielsen - Socialstýrið, M.Feldhaus. - Dansk Hjælpemiddel Institut, A.S.Løwe.
20. jan.	**Barnahjálpartól** B.Djurhuus, Skúlin á Trøðni
22. jan.	**Kunning** Fysioterapeutarnir á Landssjúkrahúsinum
26. jan.	**Kunning** Leiðslan á Almannastovuni.
4. febr.	**Verkætlan fyri fyrireiking av HTM.** Jógvan Durhuus, Landstýrismaður og K.Højgaard, Sjúkrahússtjóri.
19. febr.	**Viðurskifti millum F.U. og HTM** J.Andreassen, H.D.Joensen , K.Hansen, H.Lisberg og H.Samuelsen.
26. febr.	**Ynski MBF's til virksemið á HTM.** Starvsnevnd MBF's, S.Nolsøe, Á.Midjord, B.Djurhuus og E.Jacobsen.
13. marts	**Fjargoymslur og spurnaðarblaðskanningin.** H.Joensen og S.Skúvadal (R&E í Vágum), C.N.Christensen (Heim.hj) og H.við Høgadalsá og B.Danielsen (Heimasj.systr.)

DAGUR	EVNI/LUTTAKARAR
18. marts	**Kunning um EDV útgerð.** K.Højgård, J.E.Thomassen og H.á Fløtti.
23.- 31.mars	**Fundir og stovnsvitjanir í Danmark og Noreg.** - HMC Holstebro (Ringk.Amt), K.Arnbjørn. - HMC Telemark, E.Brock. - Luttøka á landsleiðarafundi á donskum hjálpartólamiðstøðum.
22. april	**Hjálpartól til talu- og hoyribrekaði.** D.Olsen og Ey.Egholm (Sk.á Tr.), P.Ellefsen (Oyralækni) H.E.Dahl (Lands.sk.fyrisitingin) A.Haraldsen (Hoyri- og talulærari) og S.Rasmussen (f/brúkarar)
24. april	**Hjálpartól til stomiop.,inkontinent og bróstop.** Umboð fyri Heimahj. og -sjúkrasystr.,Central goymsluna á L.S., Krabbameinsfelagið og Røktarheim.
29. april	**Samstarv millum HTM og Landsmiðstøðina fyri undirvísingaramboð.** H.Ellingsgård og sernámsfrøðisligu stuðulslærarnir á Landsskúlafyrisitingini.
7. maj	**Viðurskifti HTM's til sjúkrahúsverkið.** Terapeutar, læknar og fyrisiting frá K.S., L.S., S.S. og Sjúkrahússtjórin.
22. maj	**Uppskot um HTM.** J.Durhuus,Landstýrismaður og Sjúkrahússtjórin.
17. juni	**Uppskot um HTM.** T.Petersen og S. á Argjaboga (Almannastovan), B.Danielsen og H. við Høgadalsá (Heimssj.systrask.) og M.Sigurðsdóttir (Endurbúgvingarstovan)
31. aug.	**Uppskot um HTM** Umboð fyri øll limafeløg MBF's
2. sept.	Sjónsbrekað. **Kunning um Landsmiðstøðina** Ó.Simonsen og P.Simonsen

BÓKMENTIR

Niðanfyristandandi yvirlit er bólkað eftir upprunalandi og eftir teimum stovnum, sum tilfarið stavar frá. Yvirlitið fevnir bert um tilfar, sum hevur við fyriskiping av hjálpartólavirksemi at gera, og ikki yrkisbókmentir um hjálpartól, bústaðarbroytingar o.l. Rithøvundarnir er ikki tiknir við. Tilfarið er tókt á HTM.

F Ø R O Y A R

MBF	Ár teirra brekaðu (Smábólkurin Hjálpartólamiðstøð) - 1981
	Tilfar frá skeiði hildið á Hotel Borg - 1985
Føroya Landstýri	Álit um døgnrøktarskipan - 1986
F.U.	Skrivelse til rigsombudsmanden 5.1-87 (Hagtøl yvir mál, Ráðið hevur viðgjørt í 1986)

D A N M A R K

Hjálpartólamiðsstøðir	
Ringkøbing	Rapport vedr. etabl. og drift af HMC - 1976
	Hjælpemiddelcentralen 1976-1986 (Statusrapport - 1987)
	Budget 1986
Vestsjælland	Rapport vedrørende konkrete retningslinier for HMC's virksomhed - 1980.
	HMC i Holbæk, (Statusrapport 1986)
Bornholm	Forslag til foretningsgang mellem sygehus og HMC - 1986.
	Budget for 1986.
København	Årsberetning 1984 og 1985
Storstrøm	Årsrapport 1982, -83 og -84
	Rapport om Hjælpemiddelcentralen og årsberetning 1985 og -86

Ergoterapeut-foreningen	Rapport om hjælpemiddelcentraler - 1980
	Hjælpemiddelregistrering og lagerstyring -1987
Amtsråds-foreningen	Hjælpemiddelcentraler i Danmark Rapport fra en konference om hjælpemiddel-centralernes rolle i ældre- og handicap-politikken - 1986
Dansk Hjælpemiddel Institut:	Beretning 1983
	Genbrug af hjælpemidler for handicappede og ældre - 1983
	Rapport om effektart-nummersystemet(EDB)- 1987
Social-styrelsen:	Hvordan kan placering og funktioner af hjælpe-middelcentraler mest hensigtsmæssig tilrette-lægges, (redegørelse fra en arbejdsgruppe) - 1975
	Rapport fra arbejdsgruppen vedr. hjælpemidler og behandlingsredskaber - 1985.
	Nordisk klassification af handicaphjælpemidler - 1987.
	Klar besked om hjælpemidler m.v. efter Bi-standsloven - 1984

S V Ø R Í K I

Handicap-instituttet	Organisation av hjælpemedelsverksamheten i ett landsting - 1982
	Hjælpmedelverksamhet och ekonomi (Ett underlag for kostnad-nyttoanalyser) - 1986
	Hjælpemedelforteckning/Regelverk - 1987
	Utredning om hjelpmedelførsørjningen inom det ortopedtekniska området och dess organisation - 1984
	Utredning om hjelpmedelsførsørjningen inom synsområdet och dess organisation - 1983
	Ordination af handicapphjelpmedel (medicinsk/-ekonomisk ansvar) - 1984

N O R E G

Hjálpartóla-miðstøðir:	Formidling af hjelpemidler for funksjonshemmede i Aust-Augder - 1987.
Aust-Agder	
Telemark	Langtidsbudsjett for 1987 - 1991
	Arealbehov ved hjelpemiddelsentralen - 1987
Hordaland	Plan for utbygging af hjelpemiddelsentralen i Hordaland - 1985
Rådet for tekniske tiltak for funksjonshemmede	Princip og definisjonshåndbok,1986.
	Forslag til nasjonal plan for utbygging av hjelpemiddelformidlingen i Norge - 1986
	Samordnat desentralisering - Brukernes erfaringer - 1985
	Prøveprosjektet i Telemark, slutrapport - 1982
	Landskonferansen for hjelpmiddelsentralerne - 1986
	Kravspesifikasjon for EDB-system - Hjelpemiddelsentraler - 1987
	Innstilling om valg af administrativt EDB-system for hjelpemiddelsentralerne - 1987
Norsk institutt for sygehus-forskning	Evaluering av et system (Telemark) for formidling av tekniske hjelpemidler for funksjonshemmede - 1983
Sentral-institut for industriel forskning	Tekniske hjelpmedel for funksionshemmede - En udredning om priser og innkøbsavtaler - 1984

ALMANNASTOVAN
Jónas Broncksgøta 27
Postsmoga 196
FR-110 Tórshavn - Tlf. 15480

Dagur 26.08.87

J. nr.
(at tilskila í svari)

Hjálpartólamiðstøðin
att.: Dánjal Pauli Haraldsen
Háskúlavegur 5
100 Tórshavn

Vísandi til uppskot um fíggjarætlan fyri 1988 og frágreiðing, skulu vit gera fylgjandi viðmerkingar:

Tilfari er sera nágreiniligt og lætt skiljandi og vit eru samd í niðurstøðuni um hvat Hjálpartólamiðstøðin eigur at fevna um.

Somuleiðis halda vit at stovnurin eigur at vera stovnur undir landinum skipaður nakað sum Endurbúgvingarstovan.

Starvsfólkatalið og støðd av hølum sær eisini út til at vera rímiligt í mun til uppgávuna.

Uppskot til íløgu og rakstur eru í samsvar við tær uppgávur stovnurin hevur sett sæt fyri.

Tað er ivaleyst eisini rætt, at ein hóskandi framsýning kostar umleið 1 mill. kr. av tí at hjálpartól eru dýr. Um framsýningin og goymsla skal uppbyggjast beinanvegin ella yvir eitt sindur longur tíðarskeið, er upp til játtandi mynduleika at avgera.

A.v.

Marjun Sigurdardóttir

Settur Almannastjóri

FÆRØERNES
ULYKKESFORSIKRINGSRÅD
BOX 24
3800 TÓRSHAVN
TELEFON (042) 1 16 99

J. nr. 26/1986

Tórshavn, den 24. august 1987.
/lh

Ved skrivelse af 10. august 1987 har De som leder af hjælpemiddelcentralen udbedt Dem Ulykkesforsikringsrådets eventuelle bemærkninger til en af Dem udarbejdet rapport med budgetforslag for finansåret 1988 vedrørende oprettelsen og driften af en færøsk hjælpemiddelcentral.

Sagen blev behandlet i rådets møde den 20. august 1987, hvor det vedtoges at udtale, at rådet - omend man ikke kan erkende, at den hidtidige ordning har fungeret så utilfredsstillende som anført i rapporten - dog er enig i, at der er behov for en hjælpemiddelcentral. Derimod finder rådet sig ikke overbevist om rimeligheden af, at den planlagte hjælpemiddelcentral får et så stort omfang som foreslået, navnlig når henses til de økonomiske aspekter. Dette må dog i sidste ende være et politisk spørgsmål.

Rådet skal sluttelig henlede opmærksomheden på, at bestemmelserne i invalidepensionslovens kapitel 7 efter det oplyste påregnes flyttet til forsorgsloven pr. den 1. januar 1988.

Joen H. Andreassen

Hjælpemiddelcentralen
att. Dánjal Pauli Haraldsen
Landssygehuset

100 Tórshavn

Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum
Faroe Islands' Union for the Handicapped

mbf

Tlf. 17373
(mánadag-fríggjadag 9-12)

Bryggjubakki 8
FR-100 Tórshavn
Faroe Islands

Hjálpartólamiðstøðin
Landssjúkrahúsið
Fr-100 Tórshavn

7.09.87

Víst verður til skriv 10. august í ár við áheitan um viðmerkingar til frágreiðingina um hjálpartólamiðstøð.

Eisini verður víst til fund 31. august í ár.

Sum kom fram á fundinum 31. august fegnast nevndin í MBF um, at nú er komið so langt áleiðis, at eisini Føroyar fáa eina hjálpartólamiðstøð, og var fundurin samdur um, at fyrireikingararbeiðið er væl úr hondum greitt.

Viðmerkingar og ynskir, ið MBF hevur til komandi hjálpartólamiðstøð, eru:

at samarbeiði verður millum bygginevndina hjá MBF (Suni Dalsgaard, arkitektur, Petur Olsen, byggifrøðingur, Svend Aage Andersen, brúkari) og byggiráðgevingina hjá hjálpartólamiðstøðini.

at umboðsnevnd fyri hjálpartólamiðstøð verður sett, har MBF er umboðað.

at samstarv verður við feløgini, tá ið farið verður undir samráðingar um hjálpartól til blind, deyv og talutarnað.

at HTM fær í lag samarbeiði við MBF, tá ið framsýningar av hjálpartólum verða, soleiðis at MBF fær høvi at skipa fyri fyrilestrum, filmum vm. samstundis við framsýningini.

Tílíkt samstarv millum sjúkrahúsverk, hjálpartólamiðstøðir og handicapfeløg er vanligt t.d. í Danmark.

Við heilsan
Karin M. Joensen-Næs
skrivari

HEILSU- OG HEIMASJÚKRASYSTRASKIPANIN
BRYGGJUBAKKI 4 TELEFON 1 7240 - FR100 TÓRSHAVN

Hjálpartólamiðstøðin
Háskúlavegur 5
100 Tórshavn

J. nr.

Tórshavn, tann 1. sept. 1987

Viðvíkjandi áliti um Hjálpartólamiðstøðina.

Sigast skal frá at vit hava havt fundir við leiðaran av Hjálpartólamiðstøðini og gjøgnumlisið álitið, aftaná at tað er liðugt, og taka undir við tí.

Vinarliga

Brynhild Danielsen

Føroya Spesialskúli - Skúlin á Trøðni
Á Frælsinum 32 - 3800 TÓRSHAVN
Tlf. 14522 - Postbox 2036

Tórshavn, tann 1. sept. 1987.

HM/EM

Hjálpartólamiðstøðin HTM

Landssjúkrahúsið

100 Tórshavn

Havi ongar viðmerkingar til álitið. Havi lisið tað ígjøgnum og meti tað at vera væl undirbygt og kann tí taka undir við tí, ið her verður lagt fram.

Hjørmund Magnussen

fung. stjóri

Vit meta álitið um hjálpartólamiðstøðina at vera væl undirbygt og taka undir við tí ið her verður lagt fram.

Eina kostnaðarmetan halda vit tó vera ov lága, og tað er tann upphædd ið hjálpitól skulu keypast fyri í fyrstu syftu (framsýning/goymsla) - 1.000.000,- kr. Vit kunnu sum dømi vísa á at nútíðarhóskandi ravmagnskoyristólur til eitt barn kemur at kosta uml. 100.000 kr.

Í løtuni mugu børn sendast av landinum til at royna slík tól og eitt av endamálum hjálpartólamiðstøðarinnar skuldi verið at slíkt var óneyðugt, og fyri at so er skulu 3-4 ymisk sløg av stólum vera til framsýning.

Vónandi vil Landsstýrið vísa vælvild til eftirregulering av hesum eftir tørvi.

Við heilsan

Birgith Djurhuus
fysioterapeutur

Tóra Tóroddstóttir
fysioterapeutur

ELLIS- & AVLAMISHEIMIÐ
Í VÁGUM

Hjálpartólamiðstøðin
Landssjúkrahúsið
100 Tórshavn

Miðvágur, tann 30.08.87

Vísandi til skriv tykkara av 10. aug. 1987, loyvir undirritaða sær at koma við hesum viðmerkingum, í skrivi tykkara stendur, at einstøk viðurskifti verða gjøllari viðgjørd í sjálvum álitinum, so hesar fáu viðmerkingar eru kanska óneyðugar.

Viðvíkjandi endurnýtslu sum heild:
uppskot, at HTM í princippinum eigur øll hjálpitól, og at tey eru til láns til tann einstaka.
At ein verunlig a jour føring fer fram, um nú tað einstaka tólið verður nýtt, og um tað verður rætt nýtt o.s.fr. -
p.s. bókasøvn hava sína skipan viðv. útlán av bókum og "innkalling" av bókum - líknandi skipan kundi kanska verið viðv. hjálpitólum, tá tey hava verið hjá brúkara so og so longi, at ein endurskoðan fór fram.
síða 7 í heftinum: " long útveganartíð ..."

hesin trupuleikin hevur ikki bert við "leverandørin" at gera, men eisini tí, at innflutningsskipanin er so stirvin. - Øll, sum biðja um vøru niðri frá, hava óivað uppliva, at ikki øll pappírir eru tøk/ avgreidd samstundis (farmabræv/ faktura/ innflutningsloyvi)
-- kundi tað ikki latið seg gjørt, at vøra sum HTM fær, kundi verið útflýggja á ein lagaligari hátt?

Til seinast vil eg bert siga, at tað er bert at gleðast um, at HTM nú gerst verunleiki.

Við heilsan,

Helena Joensen, fstø.

RINGKJØBING AMTSKOMMUNE

HJÆLPEMIDDEL-
CENTRALEN
AFDELING HOLSTEBRO
CENTRALSYGEHUSET
LÆGÅRDVEJ 12
POSTBOX 1092
7500 HOLSTEBRO
TELEFON 07-42 97 76

Hjàlpartòlamidstødin
Landssjùkrahùsiò
FR - loo Tòrshavn

Færøerne

Den 2. september

Att.: Danjel Haraldson

Kommentarer til betænkning om den færøske Hjælpemiddelcentral.

Lederne af Hjælpemiddelcentralen i Ringkjøbing amtskommune har drøftet betænkning om den færøske hjælpemiddelcentral, og vi har følgende kommentarer til indholdet.

Den foreslåede struktur med èn hovedcentral og 6 - 7 satelitter synes at imødekomme et behov for nærhed og hurtig formidling af hjælpemidler.

Erfaringer fra vort virke viser, at hjemmesygeplejersken er en vigtig samarbejdspartner i hjælpemiddelformidlingen.

Satelitterne kunne med fordel være under tilsyn/bestyres af hjemmesygeplejersken, idet der er et vist sammenfald i brugergruppen, ligesom hjemmesygeplejerskens depot kunne placeres samme sted.

Den færøske lovgivning på hjælpemiddelområdet er mere enkelt end den danske, der er delt mellem stat, amt og kommune og der igen på forskellige sektorer - en opdeling, der ofte medfører en kompliceret sagsbehandling. Det er derfor glædeligt at se, at det stiller sig anderledes på Færøerne.

Der er et forslag om, at den færøske Hjælpemiddelcentral skal administrere sygehusenes hjælpemidler til midlertidig (ophørende) brug. Det er en rationel ordning for bruger og den formidlende instans.
Baggrunden for denne vurdering er, at Ringkjøbing amtskommunes Hjælpemiddelcentral siden etableringen i 1976 har praktiseret en sådan ordning, og udgiften til hjælpemidler til ophørende brug er indeholdt i Hjælpemiddelcentralens budget.

Skal den færøske Hjælpemiddelcentral på rimelig måde udføre de arbejdsopgaver, der er beskrevet i betænkningen - rådgivning - undervisning - sagsbehandling - indkøb - salg - udlån - returnering - reparation - rengøring og forsendelse, mener vi, man bør se kritisk på:

- personale
- lokaler
- økonomi set i forhold til omstående

Personale

Erfaringer fra Ringkjøbing amt, der er den eneste amtskommune i Danmark, der har et amtsligt genbrugssystem, omfattende kommuner og sygehuse, viser, at en virkedygtig genbrugsordning har brug for tilstrækkelig dækning af kontorpersonale.
Efter drøftelse med personale her i afdelingen og med de øvrige hjælpemiddelcentralledere skønner vi, at der skal være mindst 2 fuldtidsansatte til at dække kontorfunktionerne på den færøske hjælpemiddelcentral.
Vi antager, at kontorpersonalet, foruden at forestå indkøb og lagerstyring, også dækker de daglige ekspeditioner, journalisering, arkivering og statistik.

Vedrørende de tekniske funktioner fremgår det ikke af betænkningen, hvilke opgaver der skal foregå på Hjælpemiddelcentralen.
Regner man med, at der som følge af genbrugsordningen skal udføres eftersyn, renovering, reparation og kassation af hjælpemidler og desuden specialtilpasninger og produktudvikling, vil der indenfor kort tid blive behov for mere end èn tekniker.

Lokaler

I betænkningen er opført størrelsen på de foreløbige og de fremtidige lokaler. De foreløbige lokaler rummer loo m^2 til lager.
Dette areal, skønner vi, vil blive for småt og trangt, når det skal rumme hjælpemidler i genbrugsordningen og hjælpemidler, der indkøbes til videresalg.
Noget fast tal for depotstørrelsen kan ikke angives, da det vil afhænge af rummenes udformning, lofthøjde m.m. Vi vil dog skønne, at der i driftsfasen vil være brug for 25o - 3oo m^2.

Økonomi set i forhold til personale og lokaler.

Skulle man tage vore kommentarer til efterretning, vil det betyde en større udgift til såvel etablering som til drift. En udgift, som set i forhold til funktionerne på Hjælpemiddelcentralen kan bidrage til at skabe større effektivitet og duelighed i hverdagen.

Til betænkningen som helhed kan anføres, at vi finder det glædeligt, at man på Færøerne vil etablere Hjælpemiddelcentralen med genbrug og funktioner overfor sygehusvæsenet sammen med rådgivning og undervisning.
Det er en model, som giver de ansatte på Hjælpemiddelcentralen tæt kontakt med hjælpemiddelbrugeren, giver mulighed for at påvirke producenter af hjælpemidler til at forbedre og udvikle disse samtidig med, at kendskabet og brugen af hjælpemidler gøres kendt.

Vi ønsker jer held med opgaverne og fremtiden.

Med venlig hilsen
På Hjælpemiddelcentralens vegne

Karin Arnbjørn
Ledende ergoterapeut